

IN MEMORIAM

Profesorius Gintautas Jurgis Česnys
1940.04.23 – 2009.09.28

Šį pavasarį kartu su profesoriumi Gintautu Jurgiu Česniu būtume šventę jo septyniadešimtąjį gimtadienį… Deja, medikų, antropologų ir archeologų bendruomenės neteko šios ryškios asmenybės, kurią kelios kartos vadino ir vadins Mokytoju.

G. J. Česnys gimė 1940 m. balandžio 23 d. Raseiniuose, mokytojų šeimoje. Visas jo gyvenimas buvo susietas su Vilniaus universiteto Medicinos fakultetu: nuo pat medicinos studijų baigimo 1963 m. jis dirbo Anatomijos, histologijos ir embriologijos (nuo 1989 m. antropologijos) katedroje: asistentu (1963–1974), docentu (1974–1988), nuo 1988 m. iki mirties – profesoriumi. Nuo 1988 iki 2000 m. buvo katedros vedėjas, 1989–1999 m. – Medicinos fakulteto dekanas. 1991–1993 m. Lietuvos mokslo tarybos, 1998 m. Nacionalinės sveikatos tarybos narys, 2001–2003 m. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narys, nuo 1997 m. – Lietuvos mokslų akademijos narys ekspertas. Lietuvos valstybinės premijos laureatas (1989 m.), Estijos Respublikos *Terra Marianna* ordino kavalierius, Lietuvos archeologijos draugijos garbės narys. 2009 m. liepos 6 d. Profesoriaus pastangų dėka Vilniuje atidengtas paminklas Vincui Kudirkai.

Gintautas Jurgis Česnys buvo vienas iš šiuolaikinės Lietuvos antropologijos kūrėjų. Jo svarbiausių mokslinių tyrimų pradžia – kūdikių fizinė ir psichomotorinė raida. Jis buvo pirmasis Lietuvoje atlikęs longitudinalinį kūdikių augimo tyrimą, kuris tapo jo pirmąja disertacija (apginta 1970 m.). Vėliau prasidėjo draugystė su archeologija. V. Urbanavičiaus paskatintas, jis pradėjo fundamentalius Lietuvos ir viso Rytų Baltijos regiono senųjų gyventojų tyrimus. Tai jo iniciatyva ir pastangomis Vilniaus universiteto medicinos fakultete pradėta kaupti osteologinė medžiaga iš visų Lietuvoje vykusių ir vykstančių archeologinių kasinėjimų, dabar išaugusi iki daugiau kaip 15 tūkst. saugojimo vienetų – jo paties ir daugelio kitų mokslininkų tyrimų objektas. Jo darbai kraniologijos, paleodemografijos, paleosomatologijos, populiacijų istorijos srityse apima visus laikotarpius nuo mezolito iki Naujųjų laikų. Duomenys rinkti įvairiuose Rusijos centruose, Minske, Rygoje, Taline, Varšuvoje, Krokuvoje, Poznanėje, Lodzėje, Kopenhagoje ir kitur. Didžioji šių duomenų dalis apibendrinta jo antrojoje disertacijoje „Senųjų Lietuvos gyventojų antropologija“ (1986). Jo originalios idėjos apibendrintos aštuo-

niose knygose, dviejose monografijose ir daugiau kaip šimte mokslinių straipsnių, turėjo didelės įtakos Lietuvos antropologijos raidai, iki šiol dažnai cituojamos. Viena iš monografijų – „Senųjų Lietuvos gyventojų antropologija“ (kartu su I. Balčiūniene, 1988 m.), kurios pasirodymas sutapo su Atgimimu, įvertinta Lietuvos valstybine premija. Gintautas Česnys buvo ir vienas iš Lietuvos archeologijos draugijos kūrėjų.

Kaip mokslininkas G. J. Česnys sugebėjo įveikti „geležinės uždangos“ kliūtis ir užmegzti daugybę profesinių ir asmeninių kontaktų su mokslininkais Vakaruose, kur buvo vertinamas ir gerbiamas kaip lygiavertis partneris. Šie kontaktai labai palengvino jo mokinių taptimą tarptautinės mokslo bendruomenės nariais.

Būdamas atvira ir charizmatiška asmenybė, Gintautas Česnys buvo nuolat supamas studentų ir sekėjų rato, daugeliui kurių jis buvo tapęs tikru dvasiniu vadovu ir įkvėpė savarankiškiems moksliniams tyrimams ne tik antropologijoje, bet ir anatomijoje, klinikinėje medicinoje, medicinos terminologijoje, medicinos istorijoje ir kt. G. Česnys paliko plačią mokslinę bibliografiją, daugybę antropologiją populiarinančių darbų, bet svarbiausia – jis įtvirtino biologinę antropologiją kaip svarbią mokslo discipliną, esančią biologijos, medicinos ir humanitarinių mokslų sandūroje. Tenka tik apgailestauti, kad jo paskutinis darbas – Lietuvos antropologijos istorija – liko tik kaip apmatai kompiuterio diske.

Dirbdamas medicinos fakulteto dekanu, G. Česnys jį pavertė ir kultūros renginių vieta. Pats būdamas šiek tiek daugiau negu mėgėjas dainininkas, jis paliko ir muzikinių įrašų bei skleidė kultūros ir humanitarinę dvasią medicinos fakulteto ir viso Vilniaus universiteto bendruomenėje.

Gintauto Česnio moksliniai gebėjimai, humanitariniai interesai, galiausiai jo pilietinė pozicija labiausiai atsiskleidė aiškinantis savo tėvo likimą, kurio jis neteko būdamas kelių mėnesių kūdikis. Jo tėvelis Antanas Česnys, gimnazijos inspektorius, tapo pačios pirmosios stalinistinių represijų bangos (1940 m. liepą) auka. Jau būdamas profesoriumi, G. Česnys, remdamasis archyvine medžiaga, atkūrė savo tėvo gyvenimą ir išsiaiškino likimą Gulage. Šią studiją („Didžiuojuosi savo Tėvu“, 1999) G. Česnys laikė savo trečiąja disertacija.

Gintautas Jurgis Česnys palaidotas Rokantiškių kapinėse greta savo Motinos ir simbolinio Tėvo kapo.

Didžiuodamiesi savo Profesoriumi, mes jaučiame pareigą išsaugoti bent dalį jo dvasios.

Rimantas Jankauskas

Gintauto Česnio antropologinės-archeologinės tematikos

BIBLIOGRAFIJA

1966

1. Antropologijos pradininkas Lietuvoje – Vilniaus universiteto profesorius Andrius Sniadeckis, *LTSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Medicina*, Vilnius, 1966, t. 9, p. 195–200.

1968

2. Очерки истории антропологии в Литве, *Материалы к конференции по истории естествознания в Прибалтике*, Вильнюс, 1968, с. 180–185 (соавтор С. Павилонис).
3. Работы русских антропологов и начало антропологии в Литве, *Научные связи Прибалтики в XVIII–XX веках: материалы VII Прибалтийской конференции по истории науки*, Рига, 1968, с. 193–196 (соавтор С. Павилонис).

1970

4. Lietuvos antropologijos istorijos bruožai, *Medicina*, Vilnius, 1970, t. 12, p. 5–26 (bendraautorius S. Pavilonis).

1974

5. Lietuvos antropologijos bibliografija (1470–1970), Vilnius, 1974, 236 p. (bendraautorius S. Pavilonis).
6. An essay on the history of anthropology in Lithuania, *Anatomischer Anzeiger*, Jena, 1974, Band 135, H. 1/2, S. 87–96 (bendraautorius S. Pavilonis).
7. Развитие антропологии в Литве, *Вопросы антропологии*, Москва, 1974, вып. 46, с. 162–175 (соавтор С. Павилонис).

1975

8. Recenzija: Денисова Р. Я., Антропология древних балтов, Рига, 1975, 403 с., *Lietuvos istorijos metraštis 1976,* V., 1977, p. 104–106.
9. Lietuvių antropologinis tipas, *Mokslas ir gyve*nimas, 1975, nr. 10, p. 38–41.
10. Антропологический тип мужских черепов из могильников с территории Литвы XIV–XVI веков, *Материалы научной конференции Медицинского факультета Вильнюсского государственного университета им. В. Капсукаса*, Вильнюс, 1975, с. 9–10.

1976

11. Craniological characteristics of the 14th–17th cc. population in Lithuania. 1. Male crania, *Przegląd antropologiczny,* Poznań, 1976, t. 42, z. 2, p. 233–243.
12. Jubiliejinis lenkų antropologų draugijos suvažiavimas, Poznanė, 1975, spalio 16–18 d., *Sveikatos apsauga*, V., 1976, nr. 1, p. 55–56.
13. Kur dingo neandertaliečiai? *Mokslas ir gyvenimas*, 1976, nr. 9, p. 33–35.
14. Дискретно–варьирующие признаки черепа по материалам литовских могильников XIV–XVII вв., *Общие закономерности морфогенеза и регенерации тезисы докладов 2-ой научной конференции анатомов, гистологов и эмбриологов ЛитССР с участием морфологов Прибалтийских республик*, Каунас, 1976, с. 83.
15. Реконструкция роста литовцев XIV–XVII вв. по измерениям длинных костей конечностей, *Общие закономерности морфогенеза и регенерации тезисы докладов 2-ой научной конференции анатомов, гистологов и эмбриологов ЛитССР с участием морфологов Прибалтийских республик*, Каунас, 1976, с. 82 (соавторы Л. Лянкутите, Д. Ровайте).
16. Юбилейный съезд Польского антропологического общества, *Вопросы антропологии*, Москва, 1976, вып. 52, с. 188–189.

1977

17. Cranialogical characteristics of the 14th–17th cc. population in Lithuania. III. Nonmetric traits, *Przegląd antropologiczny,* Poznań, 1977, t. 43, z. 2, p. 347–356.

18. Gėluvos kalvinistų bažnyčios ir kapinių tyrinėjimai 1974 metais, *ATL 1974 ir 1975 metais*, Vilnius, 1977, p. 158–162 (bendraautorius V. Urbanavičius).

19. Archeologiniai tyrinėjimai Kavarsko vienkiemiuose, *ATL 1974 ir 1975 metais*, Vilnius, 1977, p. 162–167 (bendraautorius V. Urbanavičius).

20. Lietuviai XIV amžiaus pabaigoje – XVIII amžiuje (antropologijos bruožai), *ATL 1974 ir 1975 metais*, Vilnius, 1977, p. 167–170.

21. Антропологическая диференциация населения Литвы XIV–XVII вв. по одонтологическим, метрическим и дискретно–варирующим признакам черепа, *Проблемы этнической истории балтов:* тезисы докладов, Рига, 1977, с. 72–74 (соавтор И. Папрецкене).

22. Палеодемография литовских могильников XIV–XVII вв., *Вопросы антропологии*, Москва, 1977, вып. 57, с. 165–173 (соавтор В. Урбанавичюс).

1978

23. Materials on the historical demography of Lithuania in the 14th–18th cc., *Anthropologie,* Brno, 1978, t. 16, nr. 3, p. 195–203 (bendraautorius V. Urbanavičius).

24. Lietuvių kraniologijos dabartis ir gairės rytdienai, *ATL 1976–1977 metais*, Vilnius, 1978, p. 62–70.

25. Diktarų (Anykščių raj.) senkapis, *ATL 1976–1977 metais*, Vilnius, 1978, p. 191–202 (bendraautorius V. Urbanavičius).

26. Recenzija: Spondylose: problematik und Vorkommen im Altsalvischen Kmochmaterial; (Studie ČSAV, Č. 2)/ Vyhnánek L., Stloukal M. Praha, 1976, 267 s., *Вопросы антропологии*, Москва, 1978, вып. 58, с. 186.

27. Конференция по проблемам этнической истории балтов, *Вопросы антропологии*, Москва, 1978, вып. 58, с. 201.

1979

28. Jakštaičių XIV–XVII a. gyventojų paleodemografija ir antropologija, *Lietuvos archeologija*, 1979, t. 1, p. 152–170.

29. Craniological characteristics of the 14th–17th cc. population in Lithuania. II. Female crania and summary tables of both sexes, *Przegląd antropologiczny,* Poznań, 1979, t. 45, z. 1/2, p. 3–13.

30. Recenzija: Этногенез латышей (по данным краниологии), Р. Я. Денисова, Рига, 1977, 360 с. *Lietuvos istorijos metraštis 1978*, Vilnius, 1979, p. 99–102.

31. Lietuvos gyventojai XIV–XVII amžiais, *Mokslas ir gyvenimas*, Vilnius, 1979, nr. 5, p. 22–23.

1980

32. 1979 m. kasinėtų Žemaitijos senkapių antropologinė charakteristika, *ATL 1978 ir 1979 metais*, Vilnius, 1980, p. 126–129 (bendraautorė R. Tautavičiūtė).

33. Lietuvos paleodemografija, *Mokslas ir gyvenimas*, Vilnius, 1980, nr. 4, p. 26–27.

34. Краниологический тип населения Литвы II–V вв. по костяным материалам грунтовых могильников, *Морфогенез клетки, тканей и организма (Тезисы республиканской конференции*), Вильнюс, 1980, с. 130–131.

35. Эпохальная изменчивость длинны тела литовцев по костным материалам двух последних тысячелетий, *Морфогенез клетки, тканей и организма (Тезисы республиканской конференции*), Вильнюс, 1980, с. 132–133.

36. Краниология и этническая одонтология населения Литвы XIV–XVII вв., *Из древнейшей истории балтских народов (по данным археологии и антропологии)*, Рига, 1980, с. 132–138 (соавтор И. Папрецкене).

37. Рост литовских женщин в эпохальной перспективе, *Вопросы физической*

антропологии женщин; тезисы докладов, Тарту, 1980, с. 21–22.

1981

38. Tolminkiemio bažnyčios kapų Nr. 1 ir Nr. 2 kranologinė analizė, *Kristijono Donelaičio palaikų tyrinėjimo medžiaga*, Vilnius, 1981, p. 55–60.

39. Jotvingių antropologija, *Iš lietuvių etnogenezės,* Vilnius, 1981, p. 47–59.

40. Lietuvos II–V a. plokštinių kapinynų žmonės (antropologinė apžvalga), *Lietuvos archeologija,* 1981, t. 2, p. 92–110.

41. Odontology of the 14th–17th century Lithuanians. I. Ethnic odontology and odontoglyphics, *Przegląd antropologiczny*, Poznań, 1981, t. 47, z. 1, p. 49–62 (bendraautorė I. Papreckienė).

42. Odontology of the 14th–17th century Lithuanians. II. Pathology of the masticatory appartus, *Przegląd antropologiczny*, Poznań, 1981, t. 47, z. 2, p. 225–235 (bendraautorė I. Papreckienė).

43. Jonas Basanavičius – antropologas, *Mokslas ir gyvenimas*, 1981, nr. 11, p. 10–11.

44. Антропологическая картина Литвы I половины I тысячелетия н.э. в связи с этногенезом некоторых балтских племен, *Проблемы этногенеза и этнической истории балтов. Тезисы докладов*, Вильнюс, 1981, с. 86–88.

45. Асиметрия дискретных признаков черепа в краниологической колекции из могильников г. Вильнюса XIV–XVIII вв. н. э. *Судебная травматология и новые экспертные методы в борьбе с преступлениями против личности: тезисы докладов пятой расширенной научно–практичнской конференции Научного общества судебных медиков и криминалистов ЛитССР 25–26 августа 1981 г. Вильнюс,* Каунас, 1981, с. 172–173 (соавторы И. Буникас, В. Ясюнас).

1982

46. Changes in body stature of Lithuanians during millenia A.D., *IInd anthropological congress of Aleś Hrdlička*, Praha, 1982, p. 407–410.

47. Relation of non–metric cranial traits to sex and age in th 1st–2nd millennium A. D. Lithuania craniological materials, *Humanbiologia Budapestinensis*, Budapest, 1982, t. 10, p. 19–24.

48. Side difference of non–metric cranial traits in the 1st–2nd millennium A. D. Lithuania materials, *Homo*, Stutgart, 1982, Band 33, H. 4, S. 201–210.

49. Neolitinės kaukolės iš Plinkaigalio, *ATL 1980 ir 1981 metais*, Vilnius, 1982, p. 16–19.

50. Mūsų ūgis per du tūkstantmečius, *Mokslas ir gyvenimas*, 1982, nr. 11, p. 23–25.

51. Неметрические признаки черепа людей черняховской культуры, *Вопросы антропологии*, Москва, 1982, вып. 70, с. 62–76.

52. Конференция по проблемам этногенеза и этнической истории балтов, *Вопросы антропологии*, Москва, 1982, вып. 70, с. 131–132.

1983

53. The teeth of the 1st millennium A. D. population in Lithuania, *Anthropologie,* Brno, 1983, t. 21, nr. 3, p. 243–258 (bendraautorė I. Papreckienė).

54. Изменения длины тела населения Литвы в течении двух тысячелетий нашей эры, *Вопросы антропологии*, Москва, 1983, вып. 73, с. 56–68.

55. Краниологическая характеристика черепов из курганных могильников Северной Литвы II–V вв. н.э., *Проблемы современной антропологии. АН БССР. Секция антропологии Всесоюзного научного общества анатомов, гистологов и эмбриологов*, Минск, 1983, с. 65–67.

56. Черепа из могильника Обяляй, Укмергского района, V в.н.э., *Актуальные вопросы медицины: Материалы республиканской конференции „Научная медицинская мысль в вузах республики", посв. 200-летию медицинского факультета*, 24 ноября, 1981, Вильнюс, 1983, с. 62–63.

1984

57. Odontoglyphics of the Lithuanians during two last millennia, *Collegium antropologicum*, Zagreb, 1984, t. 8, nr. 2, p. 177–183 (bendraautorė I. Papreckienė).

58. III–XI a. žemaičiai kraniologijos atžvilgiu, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1984, t. 3, p. 141–151.

59. M. e. I tūkstantmečio vidurio rytų Lietuvos gyventojų antropologija, *Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A serija,* Vilnius, 1984, t. 4, p. 56–68 (bendraautorius V. Urbanavičius).

60. II–IV a. Kalnelių žmonės antropologijos požiūriu, *ATL 1982 ir 1983 metais*, Vilnius, 1984, p. 146–148.

61. I m.e. tūkstantmečio vidurio Lietuvos gyventojų paleodemografijos metmenys (Plinkaigalio kapinynas), *ATL 1982 ir 1983 metais*, Vilnius, 1984, p. 148–150.

62. II m.e. tūkstantmečio pietų Lietuvos gyventojų kraniologija ir paleodemografija, *ATL 1982 ir 1983 metais*, Vilnius, 1984, p. 151–152.

63. Antropologija apie baltų genčių susidarymą, *Mokslas ir gyvenimas*, 1984, nr. 2, p. 31–33.

64. Paminklas seniausiems Lietuvos gyventojams, *Literatūra ir menas*, 1986, birželio 7 (bendraautorius A. Butrimas).

65. Kaukolės skliauto chirurginės intervencijos Lietuvoje, *Sveikatos apsauga*, 1984, nr. 8, p. 35–39 (bendraautorius R. Jankauskas).

66. Изменение длины тела населения Литвы в течение двух тысячелетий нашей эры, *Вопросы антропологии*, Москва, 1984, вып. 73, с. 56–68.

1985

67. Kretuono I–os gyvenvietės vidurinio neolito kapai, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1985, t. 4, p. 9–12.

68. Ankstyvieji virvelinės keramikos kultūros kapai Lietuvoje, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1985, t. 4, p. 19–22.

69. Duonkalnis: vėlyvojo neolito gyvenvietė, alkas ir kapinynas (Janapolės apyl., Telšių raj.), *Lietuvos archeologija,* Vilnius, 1985, t. 4, p. 49–56.

70. Jono Basanavičiaus antropologinis palikimas (analizė ir interpretacija), *Medicina,* Vilnius, 1985, t. 24, p. 156–173.

71. Discrete cranial traits in the 13th–17th cc. craniological sample from Gròdek nad Bugiem, *Materiały i prace antropologiczne*, Wrocław, 1985, nr. 105, p. 136–146.

72. Vertical and horizontal profile in the face in the 13th–17th cc. craniological sample from Gròdek nad Bugiem, *Materiały i prace antropologiczne*, Wrocław, 1985, nr. 106, p. 66–77.

73. Ką slepia Panemunės kalvos, *Komunistinis rytojus,* Alytus, 1985, rugsėjo 10, p. 3 (bendraautorius E. Svetikas).

74. *Антропология древнего населения Литвы: Автореферат докторской диссертации биологических наук*, Вильнюс, 1985, 37 с.

75. Палеопопуляционный подход к решению вопроса о формировании некоторых балтских племен и народностей, *Проблемы этнической истории балтов*, Рига, 1985, с. 30–33.

76. О генезисе Приморской культуры и ее носителей, *Проблемы этнической истории балтов,* Рига, 1985, с. 39–42 (соавтор А. Бутримас).

77. Отношения культуры шаровидных амфор и ее носителей к западным балтам, *Проблемы этнической истории балтов*, Рига, 1985, с. 105–107 (соавтор Р. Римантене).

78. Этническая антропология балтских племен на территории Литвы в I тысячелетии н.э., *Проблемы этногенеза и этнической истории балтов*, Вильнюс, 1985, с. 144–158.

79. Антропологический тип носителей культуры боевых топоров древней Пруссии, *Достижения морфологии для медицины и сельского хозяйства: Тезисы докладов IV республ. научной конференции анатомов, гистологов и эмбриологов. 10–11 окт. 1985 г,* Вильнюс, 1985, с. 96.

80. Эпохальные изменения дискретных признаков черепа в течении последнего

тысячелетия по материалам Литвы, *Достижения морфологии – для медицины и сельского хозяйства: тезисы докладов IV республиканской научной конференции анатомов, гистологов и эмбриологовб 10–11 октября 1985 г.*, Вильнюс, 1985, с. 97.

1986

81. On the craniology of the Balts, *Ethnogenese europäischer Volker*, Stuttgart; New York, 1986, p. 349–361.

82. XIV–XVII amžių Alytaus gyventojų paleodemografija ir kraniologija (preliminariniai duomenys), *ATL 1984 ir 1985 metais*, Vilnius, 1986, p. 120–126.

83. XVI–XVIII a. Rusnės gyventojų antropologijos ir paleopatologijos metmenys, *ATL 1984 ir 1985 metais*, Vilnius, 1986, p. 130–133 (bendraautorius R. Jankauskas).

84. Paminklas seniausiems Lietuvos gyventojams, *Literatūra ir menas*, 1986, nr. 23, p. 6 (bendraautorius A. Butrimas).

85. Senieji alytiškiai, *Mokslas ir gyvenimas*, 1986, nr. 10, p. 12–14 (bendraautoriai E. Svetikas, R. Jankauskas).

86. Балты I тысячелетия н. э. (результаты анализа по методу Пенроуза), *Проблемы эволюционной морфологии человека и его рас*, Москва, 1986, с. 243–250.

87. Дискретные признаки черепа у людей фатьяновской и балановской культур, *Вопросы антропологии*, Москва, 1986, вып. 76, с. 117–127.

88. Использование неметрических краниологических признаков в этногенетических исследованиях (по палеоантропологическим материалам X–XVI вв. с территории БССР), *Glasnik antropološkog društva Jugoslavije*, Beograd, 1986, t. 23, p. 53–59 (соавтор И. Чаквин).

1987

89. *Lietuvių etnogenezė*, Vilnius, 1987, p. 28–32 (Lietuvių kilmės aiškinimų ir tyrimų apžvalga. 4. Antropologų darbai); p. 44–47 (Baltų susidarymas. A. Indoeuropiečių problema. 3. Indoeuropiečiai antropologijos požiūriu); p. 69–75 (Baltų susidarymas. B. Prabaltai ir baltai. 3. Baltų susidarymas antropologijos požiūriu); p. 96–98 (Vakarų, rytų ir Dniepro balta. 3. II–I tūkstantmečio pr. m. e. baltai antropologijos duomenimis); p. 114–120 (Baltų gentys I–IV amžiuje. 3. Antropologinės II–IV a. baltų ypatybės); p. 163–167 (Baltų gentys V–VIII amžiuje. C. Lietuvių tautybės ištakos. 4. V–VIII a. Lietuvos gyventojai antropologijos duomenimis); p. 199–200 (Lietuviai IX–XII amžiuje. 4. Antropologijos duomenys); p. 232–235 (Lietuviai XIII–XIV amžiuje. 4. Lietuvių antropologiniai ypatumai).

90. Ethnic odontology in the Lithuania, *Glasnik antropološkog društva Jugoslavije*, Beograd, 1987, t. 24, p. 5–14 (bendraautorė I. Papreckienė).

91. Paleodemography of Iron Age man in Lithuania, *Historicka demografie*, Praha, 1987, nr. 11, p. 9–20.

92. Šapnagių (Akmenės raj.) senkapiai ir feodalizmo laikotarpio šiaurės žemaičių telšiškių antropologija, *Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A serija,* Vilnius, 1987, t. 3, p. 48–58.

93. Triju Latvijas otrā gadu tūkstoša kraniologisko sēriju analīze pēc nemetriskajām pazīmēm, *Arheologija un etnogrāfija*, Rīga, 1987, t. 15, p. 121–126.

94. Mezolito kapai iš Spigino (preliminariniai archeologinio ir antropologinio tyrimo duomenys), *Biržulio baseino kompleksinių tyrinėjimų dešimtmetis: Varnių konferencijos pranešimų tezės, 1987 m. liepa*, Vilnius, 1987, p. 6–11 (bendraautorius A. Butrimas).

95. Feodalizmo epochos Varnių laidojimo paminklai archeologijos, antropologijos ir paleopatalogijos požiūriu, *Biržulio baseino kompleksinių tyrinėjimų dešimtmetis: Varnių konferencijos pranešimų tezės, 1987 m. liepa*, Vilnius, 1987, p. 15–19 (bendraautoriai J. Genys, R. Jankauskas).

96. Žemaičių mini akademija Varniuose, *Gimtasis kraštas*, 1987, nr. 35, p. 16.

97. Антропологический тип людей позднего неолита и раннего бронзового периода древней Пруссии, *Внедрение в практику*

новых методов судебной медицины и криминалистики: материалы VI конференции Научного общества судебных медиков и криминалистов Лит.ССР, посвященной 70-летию Великой Октябрьской социалистичекой революции, г. Каунас, 20–21 октября 1987 г., Каунас, 1987, с. 100–101.

1988

98. *Senųjų Lietuvos gyventojų antropologija*, Vilnius, 1988, 199 p. (bendraautorė I. Balčiūnienė).

99. *Osteologijos pagrindai archeologams. Kurso atmena ir pratybų nurodymai*, Vilnius, 1988, 58 p.

100. XVI–XVII a. Mažeikių (Šiaulių raj.) kapinynas etninės odontologijos ir kraniologijos požiūriu, *ATL 1986 ir 1987 metais*, Vilnius, 1988, p. 206–210 (bendraautorė I. Balčiūnienė).

101. Paleodemografija ir antropologija, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1988, t. 6: Obelių kapinynas, p. 89–100.

102. Nauji vėlyvojo feodalizmo rytų aukštaičių – kupiškėnų antropologiniai radiniai, *ATL 1986 ir 1987 metais*, Vilnius, 1988, p. 210–212 (bendraautorės I. Binkauskaitė, E. Mitraitė).

103. XV–XVII a. Varnių kapinyną palikusios populiacijos kraniologija, rekonstrukcinė somatologija ir paleopatalogija, *ATL 1986 ir 1987 metais*, Vilnius, 1988, p. 212–215 (bendraautorius R. Jankauskas).

104. Антропологические особенности средневековых пруссов, *Актуальные вопросы теоретической и практической медицины: тезисы научной конференции, посвященной 25-летию факультета усовершенствования врачей Вильнюсского университета*, Вильнюс, 1988, т. 2, с. 136–137.

105. Корреляция дискретных признаков черепа человека на примере вильнюсской средневековой краниологической серии, *Фенетика природных популяций*, Москва, 1988, с. 201–208.

106. Новые антропологические находки ятвягов V–VI вв., *Актуальные вопросы теоретической и практической медицины: тезисы научной конференции, посвященной 25–летию факультета усовершенствования врачей Вильнюсского университета*, Вильнюс, 1988, т. 2, с. 138.

1989

107. Jonas Basanavičius – antropologas, *Lietuvos istorijos metraštis 1988*, Vilnius, 1989, p. 29–40.

108. Gyventojų biologinės istorijos metmenys, *Alytaus miesto ir apylinkų istorijos bruožai*, Vilnius, 1989, p. 72–79 (bendraautorės E. Mitraitė, I. Binkauskaitė).

109. Jonui Basanavičiui, *Literatūra ir menas*, 1989, nr. 32, p. 7.

110. Archeologų konferencija Dubline, *Gimtasis kraštas*, 1989, lapkričio 30, p. 4–5.

111. Abezė, 1989-ųjų rugpjūčio pabaiga, *Komjaunimo tiesa*, 1989, gruodžio 23, 24.

1990

112. *Lietuvių etninės paleoantropologijos pagrindai*, Vilnius, 1990, 55 p.

113. The Late Globular Amphora culture and its creator in the East Baltic area from archeological and anthropological points of view, *The journal of Indo–European studies*, Washington, 1990, t. 18, nr. 3/4, p. 339–358 (bendraautorė R. Rimantienė).

114. The emergence on the Pamarių (Baltic coastal) group of Indo–Europeans according to archeological and anthropological data, *The journal of Indo–European studies*, Washington, 1990, t. 18, nr. 3/4, p. 359–377.

115. Epochal changes of craniometric traits in Lithuanian materials during the last millennium A. D., *Sbornik národního muzea v Praze*, Praga, 1990, t. 46, nr. 3–4, p. 147–150.

116. *News from Lithuania, EAA newsletter*, Bruxelles, 1990, nr. 45, p. 17–18.

117. Kuršų žmonės: kuršiai ar žemaičiai, *Žemaičių praeitis*, Vilnius, 1990, t. 1, p. 51–53 (bendraautorės E. Mitraitė, I. Binkauskaitė).

118. Šis tas apie Juchnovo kultūros žmonių antropologiją, *ATL 1988 ir 1989 metais*, Vilnius, 1990, p. 242–244.

119. Naujas XV–XVI a. dzūkų antropologijos paminklas (Vinkšninių senkapis), *Šiuolaikiniai medicinos mokslo laimėjimai: respublikinės mokslinės konferencijos tezės,* Vilnius, 1990, p. 10.

120. Ethnogenesis of the Lithuanian people according to medieval craniological data a multivariate approach, *Populations of the Nordic countries. Human population biology from the present to the Mesolithic: abstracts*, Lund, 1990, p. 9.

121. Iš mūsų eros I tūkstantmečio pabaigos Šiaurės Lietuvos gyventojų antropologijos (Didžiagrašių senkapis), *Šiuolaikinės medicinos mokslo laimėjimai: respublikinės mokslinės konferencijos tezės,* Vilnius, 1990, p. 9.

122. Prezidento sugrįžimas, *Lietuvos aidas*, Vilnius, 1990, spalio 31.

123. Краниология пруссов первой половины I-го тысячелетия н. э., *Medicina*, Vilnius, 1990, t. 30, p. 102–112.

124. Многомерный анализ антропологических данных как средство решения проблемы выделения балтских племенных союзов в эпоху железа (преимущественно на территории Литвы), *Балты, славяне, прибалтийские финны. Этногенетические процессы*, Рига, 1990, с. 9–27.

125. Остеометрия, реконструктивная соматология и палеопатология человека неолитической Неманской культуры на стоянке Турлойишке, *Medicina*, Vilnius, 1990, t. 30, p. 113–118 (соавтор Р. Янкаускас).

126. Фенетческие взаимоотношения средневековых восточных славян по дискретным признакам черепа, *Вопросы антропологии*, Москва, 1990, вып. 84, с. 47–58.

1991

127. The Neolithic and Bronze Age man in the South–East Baltic area, *Homo*, Berlin, Frankfurt, 1991, t. 42, nr. 1, p. 1–20; t. 42, nr. 2, p. 130–149; t. 42, nr. 4, p. 242–243.

128. Antropologinės mūsų šaknys, *Mokslas ir Lietuva*, 1991, nr. 1, p. 4–10, (perspausdinta pavadinimu „Antropologinės lietuvių tautos etnoso šaknys“, *Lietuvos sienų raida*, Vilnius, 1997, t. 2, p. 5–16, angliškai Antropological roots of Lithuanians, *Science, arts and Lithuania*, Vilnius, 1991, t. 1, p. 4–10).

129. Ankstyviausi mūsų etninės istorijos puslapiai antropologo akimis, *Lietuvių katalikų mokslų akademijos XV suvažiavimo pranešimų tezės*, Vilnius, 1991, p. 23–24.

130. Lietuvos antropologija per pastarąjį dvidešimtmetį (1970–1990), *Septintasis pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumas*, Kaunas, 1991, p. 109.

131. The main directions of anthropological investigations in Lithuania during twenty last years (1971–1991), *Baltijos valstybių mokslo istorijos fragmentai. Trijų Baltijos valstybių XVI mokslų istorikų konferencijos tezės*, Kaunas, 1991, t. 2, p. 10.

132. Identification of Abraomas Vaina (1569–1649), the bishop of Vilnius, in the Vilnius cathedral, *Baltijos valstybių mokslo istorijos fragmentai. Trijų Baltijos valstybių XVI mokslų istorikų konferencijos tezės*, Kaunas, 1991, t. 2, p. 11.

133. Generolas ir šį kartą neišdavė..., *Pasaulio lietuvis*, Chicago, 1991, nr. 11, p. 3–6.

134. Gerai pasvarstykime: ar dera drumsti mirusiųjų ramybę?, *Sveikata*, 1991, nr. 1, 5–7.

1992

135. Spigino mezolito kapų kraniometrija, odontologija, osteometrija ir paleopatologija, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1992, t. 8, p. 10–16 (bendraautoriai I. Balčiūnienė, R. Jankauskas).

136. Stature reconstruction in Lithuania paleoosteological samples (comparison of methods), *Medicina legalis Baltica*, Vilnius, 1992, t. 1/2, p. 47–53 (bendraautorius R. Jankauskas).

137. Suvalkiečių kilmė antropologijos duomenimis, *Marijampolė: miestas ir žmonės Lietuvos istorijoje*, Marijampolė, 1992, p. 5–13.

138. IV–V a. Kalniškių plokštiniame kapinyne palaidotų žmonių kraniologija, *ATL 1990 ir 1991 metais*, Vilnius, 1992, t. II 2, p. 131–134 (bendraautoriai A. Barkus, R. Jankauskas).

139. Pastarųjų metų antropologiniai radiniai Šiaurės rytų Lietuvoje (Kernavės ir Ruklių senkapiai), *ATL 1990 ir 1991 metais*, Vilnius, 1992, t. II, p. 135–137 (bendraautoriai R. Jankauskas, A. Barkus).

1993

140. Plinkaigalio gyventojų paleodemografija, antropologija ir populiacinė genetika, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1993, t. 10, p. 182–196.

141. Differentiation of the Iron Age Lithuanian tribes according to discrete cranial traits, *Medicina legalis Baltica*, Vilnius, 1993, t. 3/4, p. 53–62.

142. The medieval Lithuanians according to craniological data: multivariate analysis, *Populations of the Nordic countries. Human population biology from the present to the Mesolithic*, Lund, 1993, p. 145–151.

1994

143. Physicians discuss humanitarian problems, *Acta medica Lituanica*, Vilnius, 1994, nr. 3, p. 78–79.

144. Kas buvo viduramžių vilniečiai?, *Liaudies kultūra*, 1994, nr. 6, p. 8–9.

145. Viduramžių vilniečių kraniologija (preliminariniai duomenys), *Medicina*, Vilnius, 1994, t. 31, p. 79–88 (bendraautorius J. Bunikis).

146. Vilniaus vyskupo Abraomo Vainos (1569–1649) palaikų tyrimas, *Kultūros paminklai*, Vilnius, 1994, t. 1, p. 61–70 (bendraautoriai A. Bliujienė, L. Vedrickienė, D. Murauskienė, R. Jankauskas, V. Urbanavičius).

147. Anthropological substratum of the Balts in Prussia and Lithuania, *International conference „The Indo–Europeanization of Northern Europe" in memoriam Marija Gimbutas*, Vilnius, 1994, p. 6–7.

148. A mongoloid admixture of Scandinavian Neolithic sculls?, *International conference „The Indo–Europeanization of Northern Europe" in memoriam Marija Gimbutas*, Vilnius, 1994, p. 7.

149. The origin or Western Balts from an anthropological viewpoint, *International conference „The Indo–Europeanization of Northern Europe" in memoriam Marija Gimbutas*, Vilnius, 1994, p. 7–8.

150. Pan–European Corde Ware horizont (A–Horizont) ant the Pamarių (Baltic coastal) culture, *International conference „The Indo–Europeanization of Northern Europe" in memoriam Marija Gimbutas*, Vilnius, 1994, p. 25 (bendraautorė R. Rimantienė).

151. Priešindoeuropietiškasis pietrytinės Baltijos pakrantės antropologinis fonas, *Lietuvių katalikų mokslų akademijos XVI suvažiavimo pranešimų tezės*, Kaunas, 1994, p. 200–201.

152. Nesėkminga didelio darbo interpretacija, *Lietuvos istorijos metraštis 1994*, Vilnius, 1995, p. 207–210.

153. Pažvelkime į veidą žmogui, kursai gyveno prieš 8000 metų, *Veidas*, 1994, nr. 32, p. 18–19.

154. „Mažas paminklas Marijai", *Dienovidis*, Vilnius, 1994, nr. 38, p. 2–3.

1995

155. Mūsų kilmė mediko akimis, *Medicinos teorija ir praktika*, Vilnius, 1995, nr. 4, p. 22–23.

156. Viduramžių alytiškių antropologija, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1995, t. 11, p. 26–33 (bendraautorius R. Jankauskas).

157. Rutulinių amforų kultūros žmonės ir ikibaltiškasis antropologinis Lietuvos fonas, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai*, Vilnius, 1995, t. 15, p. 286–293.

158. Historical aspect of the dental pathology in Lithuania, *Journal of the dental research*, Michigan, 1995, t. 74, p. 500 (bendraautorės I. Balčiūnienė, A. Mikšytė).

159. Traces of the Great transition of peoples in the Baltic craniological materials from the multivariate viewpoint, *Perspectives in anthropology of past and present populations*, Xanthi, 1995, p. 29–30.

160. Rimutė Rimantienė: asmenybės fenomenas, *Lietuvos aidas*, 1995, spalio 24, p. 15.

161. Apie palaimintojo Jurgio Matulaičio palaikų perkėlimą 1987 metais, *Naujasis židinys*, 1995, nr. 9, p. 665–673.

162. Palaimintojo sugrįžimas į vaikystės miestą, *Sugrįžimai*, Marijampolė, 1995, nr. 15, rugsėjis.

163. A Marija Gimbutas memorial conference, *Homo*, Stuttgart, Jena, New York, 1995, Band 46, H. 1, p. 76–77.

1996

164. Pan-European Corded Ware horizont (A–horizont) and the Pamarių (Baltic coastal) culture, *The Indo Europeanization of Northern Europe. Journal of Indo–European studies monograph; nr. 17*, Washington, 1996, p. 48–53 (bendraautorė R. Rimantienė).

165. Anthropological substratum of the Balts in Prussia and Lithuania, *The Indo–Europeanization of Northern Europe. Journal of Indo–European studies monograph, nr. 17*, Washington, 1996, p. 269–276 (bendraautorė R. Rimantienė).

166. Kaukolės formos kitimas Lietuvoje, *Medicina*, Vilnius, 1996, t. 32, nr. 3, p. 251–254.

167. Visi mes čia vienodai seniai gyvename ir esame kraujo broliai. Kas buvo XIV–XVIII a. vilniečiai antropologijos požiūriu, *Lietuvos aidas*, 1996, gegužės 11, p. 16–17.

1997

168. A short communication of the facial profile of Neolithic skulls from Scandinavia, *Papers of anthropology VII. Proceedings of the 8th Tartu international anthropological conference, 12–16 October*, Tartu, 1997, p. 76–83.

169. Lietuvos žmonių gyvenimo trukmės dinamika per du tūkstantmečius, *Medicinos istorija ir praktika*, Vilnius, 1997, t. 9, nr. 1, p. 28–29.

170. Marija Gimbutas in my life: Some reminiscences, *From the realm of the ancestors: An anthology in honor of Marija Gimbutas*, Manchester, 1997, p. 26–31.

171. Tu duosi pasauliui kažką vertingo…, *Šiaurės Atėnai*, 1997, nr. 27, p. 3.

1998

172. The emergence of the Western Baltic stem from the anthropological view, *Homo*, Stuttgart, 1998, t. 49, nr. 1, p. 87–95.

173. Žemaičių antropologinis tipas ir jo kilmė, *Žemaičių žemė*, Vilnius, 1998, nr. 1, p. 5–7.

174. Marijampolė, 1987 metų liepos 1-oji, *Suvalkija*, Marijampolė, 1998, nr. 2, p. 5–10; nr. 3, p. 8–13.

1999

175. Vakarų baltų kilmė antropologijos požiūriu, *Tiltai*, Klaipėda, 1999, nr. 3/4 (8/9), p. 23–29.

176. Dental pathology in Lithuania: a historical perspective, *Scientific conference „Dr. Vilis Derums – 100", Rīga, April 9–10, 1999*, Rīga, 1999, p. 3.

177. Aušrininko Jono Basanavičiaus aistra – antropologija, *Suvalkija*, Vilnius, 1999, nr. 4, p. 7–14; nr. 5, p. 10–15.

178. XIV–XVIII a. Vilniaus gyventojai Lietuvos antropologiniame fone: Jono Basanavičiaus atminimui, *Lietuvių tauta*, Vilnius, 1999, t. 4, p. 22–29.

2000

179. Iš Suvalkijos kilęs antropologas: Julijono Talko-Grincevičiaus 150-osioms gimimo metinėms, *Suvalkija*, Vilnius, 2000, nr. 3, p. 44–47; 2001, nr. 1, p. 11–13.

2001

180. Reinverting the Bronze Age man in Lithuania: skuls from Turlojiškė, *Acta medica Lituanica*, Vilnius, 2001, Suplement 8, p. 4–11.

181. Queen Barbora Radvilaitė: review of remains and reconstruction of documentary portrait, *Acta medica Lituanica*, Vilnius, 2001, Suplement 8, p. 18–24.

182. Prof. Irena Balčiūnienė – 60, *Acta medica Lituanica*, Vilnius, 2001, t. 8, nr. 2, p. 161–163.

2002

183. Lenkų antropologas Julijonas Talko-Grincevičius ir Lietuva, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 2002, t. 22, p. 275–286.

2004

184. 200 years of Lithuania anthropology, *Colegium antropologicum*, 2004, t. 28, nr. 2, p. 951–956.

185. The Balts and the Finns in historical perspective: a multidisciplinary approach, *Acta medica Lituanica*, Vilnius, 2004, t. 11, nr. 3, p. 8–14.

2005

186. *Where we come from: the origin of the Lithuanian people*, Vilnius, 2005, 143 p. (bendraautoriai Z. Zinkevičius, A. Luchtanas).

187. *Woher wir stamen. Der Ursprung des Litauischen Volkes*, Vilnius, 2005, 143 p. (bendraautoriai Z. Zinkevičius, A. Luchtanas).

188. Antropologijos simpatikas ir profesionalas, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 2005, t. 28, p. 13–16.

2006

189. *Tautos kilmė*, Vilnius, 2006, 130 p. (bendraautoriai Z. Zinkevičius, A. Luchtanas).

190. *Откуда родом литовцы...*, Vilnius, 2006, 143 p. (bendraautoriai Z. Zinkevičius, A. Luchtanas).

2007

191. *Da dove veniamo: l'orgine del popolo lituano*, Vilnius, 2007, 143 p. (bendraautoriai Z. Zinkevičius, A. Luchtanas).

2009

192. Lemtingas pokalbis (prisiminimai), *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 2009, t. 35, p. 29–31.

Sudarė Gintautas Zabiela